

ПРОФЕСІЙНА АСОЦІАЦІЯ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ

01001, Україна, м. Київ, Михайлівська, 12-Б
Код ЄДРПОУ 36620310

тел. +380 44 22 88 759
www.cgpa.com.ua

Голові Верховної Ради України
Парубію А.В.

Голові Комітету Верховної Ради України з питань фінансової політики і банківської діяльності

Рибалці С.В.

Голові Комітету Верховної Ради України з питань економічної політики

Іванчуку А.В.

Голові Комітету Верховної Ради України з питань європейської інтеграції

Іоновій М.М.

Керівнику Головного науково-експертного управління Апарату Верховної Ради України

Борденюку В.І.

Вих. № 055-07/10
Від 7 жовтня 2016р.

**Щодо проекту Закону України № 5043 від 26.08.2016р.
«Про внесення змін до деяких законів України щодо
врегулювання питання участі акціонерів в управлінні
акціонерним товариством»**

Професійна асоціація корпоративного управління (далі – ПАКУ) розглянула оприлюднений проект Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо врегулювання питання участі акціонерів в управлінні акціонерним товариством» №5043 від 26.08.2016 року (далі – Законопроект) та вважає, що Законопроект в запропонованій редакції **має бути повернутий на доопрацювання**.

Основною метою розробки Законопроекту його авторами є виконання пункту 143 Плану заходів з виконання Програми діяльності Кабінету Міністрів України та Стратегії сталого розвитку «Україна-2020» у 2015 році, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 04.03.2015 року №2013 – Р, а саме: *поліпшення стану корпоративного управління. Врегулювання питання участі в управлінні акціонерними товариствами акціонерів, які до 12*

жовтня 2014 р. не скористалися своїм правом на зарахування належних їм акцій на рахунки в цінних паперах у депозитарній системі шляхом розроблення та подання Кабінетомів Міністрів України проекту закону щодо врегулювання питання участі акціонерів в управлінні акціонерними товариствами.

ПАКУ раніше вже надавало на адресу Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку свої зауваження стосовно цього Законопроекту (вих. №083-18/12 від 18.12.2015 року; <http://cgpa.com.ua/images/files/2015-12-18-nktsbfr-spyashchiye-aktsionery.pdf>) та звертало увагу на те, що поліпшення стану корпоративного управління **має відбуватись в межах норм чинного законодавства України.**

На жаль, зауваження ПАКУ не були враховані і Законопроект досі передбачає механізми позбавлення акціонерів права власності на належні їм акції та прав за акціями, що надані законодавством, у випадку не укладення ними договору про обслуговування рахунку в цінних паперах з обраною депозитарною установою (т.з. «сплячі» акціонери), які, навпаки, можуть стати **підставою для численних корпоративних спорів** та блокування діяльності акціонерних товариств.

ПАКУ наголошує, що вказаний у Законопроекті підхід для вирішення проблеми є неприпустимим з огляду на наступне:

1. Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод (1950 р.), ратифікованою Законом України від 17 липня 1997 р. № 475/97-ВР (далі – Конвенція), зокрема ст. 1 Першого протоколу до неї (1952 р.) передбачено правоожної фізичної чи юридичної особи безперешкодно користуватися своїм майном, не допускається позбавлення особи її власності, інакше як в інтересах суспільства і на умовах, передбачених законом і загальними принципами міжнародного права, визнано право держави на здійснення контролю за користуванням майном відповідно до загальних інтересів або для забезпечення сплати податків чи інших зборів або штрафів.
2. Відповідно до ст. 41 Конституції України, примусове відчуження об'єктів права приватної власності може бути застосоване лише як виняток з мотивів суспільної необхідності, на підставі і в порядку, встановлених законом, та за умови попереднього і повного відшкодування їх вартості. Примусове відчуження таких об'єктів з наступним повним відшкодуванням їх вартості допускається лише в умовах воєнного чи надзвичайного стану. **Тобто ніхто не може бути протиправно позбавлений права власності.**
3. Законопроект передбачає підставу для позбавлення акціонера права власності на акції його **мовчазну відмову від права власності**, якщо він до 01.01.2018 року не звернеться до емітента з вимогою розпочати процедуру переведення належних йому цінних паперів до обраної ним депозитарної установи. Однак ст. 347 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України) свідчить, що особа може відмовитися від права власності на майно, заявивши про це або вчинивши інші дії, які свідчать про її відмову від права власності. Тобто передбачається **вчинення особою** (в нашому випадку - акціонером) саме **певних дій, а не бездіяльності**, оскільки відмова від права власності є одностороннім правочином і на його вчинення потрібна воля особи.
4. Більш того, запропоновані законопроектом механізми не узгоджені між собою, оскільки **відмова від права власності відповідно до чинного ЦК України не передбачає оплату власнику вартості майна**, від якого він відмовляється. У той же час Законопроектом передбачено інше: емітент повинен визначити ринкову вартість акцій і компенсувати акціонерам їх вартість.

5. Застосування до цих відносин іншого інституту законного набуття права власності на чуже майно – т.з. **набувальної давності** (ст. 344 ЦК України), за якої емітент автоматично набуває право власності на акції акціонерів після 01.01.2018 року є **необґрунтованим**, оскільки набувальна давність також не передбачає оплату за майно, на яке набувається право власності (ч.1 ст.344 ЦК України). Більш того, право власності на акції за правилами ст. 344 ЦК України набувається виключно за рішенням суду і лише через 5 років після правомірного володіння цим майном.
6. Також слід зауважити, що чинне законодавство не передбачає способу набуття права власності на підставі закону, зокрема й оплатного. **Набуття права власності - це завжди правочин**, тобто активна дія особи, тому що право власності це не тільки благо, але і тягар (зокрема, податковий). Тобто емітент повинен самостійно прийняти рішення про набуття права власності на ці акції, попередньо зваживши всі «за» та «проти».
7. Наявність в емітента викуплених акцій впливає на здійснення ним певних корпоративних дій, зокрема **перешкоджає збільшенню статутного капіталу або перетворенню**. Таким чином, вирішення проблеми «сплячих» акціонерів в обраний спосіб, тобто шляхом автоматичного визнання акцій сплячих акціонерів викупленими емітентом, **може породити для самих емітентів ще більші проблеми** під час залучення додаткового капіталу, зокрема іноземних інвестицій.
8. Законопроект **не враховує обмежень щодо викупу акцій акціонерним товариством**, що передбачені ст. 67 Закону України «Про акціонерні товариства», зокрема коли: (1) наявні зобов'язання з обов'язкового викупу акцій; (2) власний капітал товариства є меншим, ніж сума його статутного капіталу, резервного капіталу; (3) товариство є неплатоспроможним або стане таким внаслідок такого викупу, після викупу та анулювання акцій товариством, (4) частка акцій товариства, що перебувають в обігу, стане меншою ніж 80 відсотків статутного капіталу.
9. Запропонований Законопроектом порядок переведення акцій «сплячих» акціонерів на обслуговування в Центральному депозитарії в автоматичному порядку призведе до значних витрат з боку акціонерних товариств. Переведення таких акцій на рахунок емітента в Центральному депозитарії України у будь-якому разі передбачає здійснення депозитарними установами операцій із закриття рахунків таких акціонерів, відкритих в процесі дематеріалізації, та операцій з переведення цих акцій до Центрального депозитарію. Оскільки укладення договору з такими депозитарними установами, відповідно до чинного на той час законодавства, було покладено на емітентів, то саме вони мають сплатити цим депозитарним установам вартість таких операцій. Вартість послуг депозитарних установ із закриття рахунків в цінних паперах та переведення їх до Центрального депозитарію у більшості випадків коштуватиме емітентам більше, ніж обслуговування цих рахунків депозитарною установою протягом кількох років. При цьому Законопроектом **не передбачено жодних обмежень вартості цих послуг або будь-яких інших компенсаторних механізмів для емітентів**.

Отже, Законопроект не тільки не підвищує рівень корпоративного управління в українських акціонерних товариствах, а й призводить до виникнення ще більших проблем в бізнесу як юридичного, так і фінансового характеру.

ПАКУ вважає, що проблеми із існуванням акціонерів, які не скористалися своїм правом на зарахування належних їм акцій на рахунки в цінних паперах в депозитарній системі, можна вирішити без позбавлення їх права власності, наприклад, шляхом:

- обмеження всіх прав цих акціонерів, передбачених ст.25 Закону України «Про акціонерні товариства» до моменту укладення ним договору про обслуговування рахунку депозитарною установою;
- введення мораторію на обов'язок акціонерних товариств проводити особисте повідомлення таких акціонерів про загальні збори акціонерів у випадках, передбачених законодавством та статутом акціонерного товариства, до моменту укладення договору про обслуговування рахунку депозитарною установою таким акціонером;
- обмеження регулятором розміру тарифів депозитарних установ та Національного депозитарію України для емітентів та акціонерів за операції із зберігання та переведення вказаних акцій.

ПАКУ та її члени готові взяти участь у подальшому обговоренні та доопрацюванні цього Законопроекту та інших проектів нормативно-правових актів у сфері корпоративного управління.

З повагою та з готовністю до співпраці,

**Голова Правління
Професійної асоціації
корпоративного управління**

О.Й. Окунєв